

Област Кърджали

- ▶ Население (2023)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

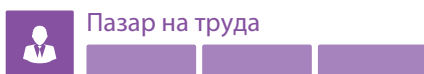
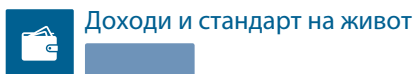
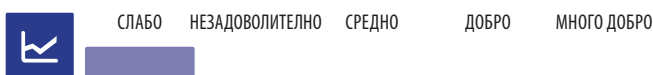
146 562
3209
468
41,2

Кърджали е сред областите с най-слабо представяне в измерването на доходите и стандарта на живот на населението. Заетостта намалява, а безработицата се повишава. Инвестиционната и бизнес активност в областта се подобряват, въпреки че остават сравнително ниски. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително малък. Данъците върху търговията на дребно и върху недвижимите имоти на юридическите лица в общините от областта са значително по-ниски от средните. Електронното управление не е добре развито.

Коефициентът на естествен прираст е сравнително висок. Представянето на учениците от областта остава ниско. Здравеопазването страда от хроничен недостиг на лекари и на болнични легла. Продължителността на живота е висока. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е малък, а разкриваемостта на престъпленията – висока. Обемът на образуванието битови отпадъци е нисък, но и малка част от него се предава за третиране и рециклиране. Културният и туристическият живот в област Кърджали са сред най-слабо активните.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■

Доходи и стандарт на живот ■■

Кърджали е сред областите с най-слабо представяне в измерването на доходите и стандарта на живот на населението. През 2022 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кърджали нараства значително, въпреки че остава относително нисък – 15,4 хил. лв. при 26,0 хил. лв. в страната. Пенсиите растат бавно и остават най-ниските в страната – 633 лв. средна месечна пенсия (при 784 лв. в страната). Заплатите в областта също отбелязват най-малкото увеличение в страната през 2022 г. – 8% (при 13% в страната), достигайки 15,7 хил. лв. (при 21,2 хил. лв. в страната). Коефициентът на Джини, измерващ подоходното неравенство, е сравнително нисък в областта, но нивото на бедност нараства и е високо. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 27,3% в областта при 20,6% в страната през 2023 година.

Пазар на труда ■■■■

Населението в трудоспособна възраст намалява и остава на по-ниско ниво от средното – 56,8% в областта при 58,5% в страната през 2023 година. Същевременно заетостта намалява, а безработицата се повишава. Коефициентът на заетост достига 70,6% (при 76,2% в страната), а този на безработицата се увеличава до 10,2% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава образователната структура на работната сила, която дори се влошава през 2023 година. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование е 20% (при 15% в страната), а на висшестите – 22% (при 31% в страната).

Инвестиции и бизнес ■■

Инвестиционната и бизнес активност в областта се подобряват през 2022 г., въпреки че остават сравнително ниски. Относителният брой на нефинансовите предприятия нараства и вече не е най-ниският в страната с 48 предприятия на хиляда души (при 70 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават до 1,8 хил. лв. на човек, а преките чуждестранни инвестиции отбелязват ръст до 3,0 хил. евро на човек. Произведената продукция в областта също се увеличава, въпреки че остава значително под средната за страната спрямо броя на наетите – 69,8 хил. лв. (при 122,4 хил. лв. в страната). Значително по-висок от средния обаче е делът на приходите от износ в нетните приходи от продажби (38% при 29% в страната), което има връзка и с разположението на областта на държавната граница.

Разходите за научноизследователска и развойна дейност на човек от населението в областта остават ниски и през 2022 година.

Усвояването на европейски средства в областта нараства, но продължава да изостава от средните нива. Към 30 юни

2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Кърджали достига 2529 лв. на човек от населението (при 3175 лв. в страната). В рамките на областта най-много средства усвояват общините Кърджали и Момчилград, но и в двете те са под средното ниво за страната.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в област Кърджали е сред най-ниските в страната и през 2023 година. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително малък (11% при 19% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние е близък, но под средния (35% при 40% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет намалява и остава под средния и през 2023 година.

Делът на населението в селища с обществена канализация е сред най-ниските в страната – 43% (при 75% в страната). Сред най-малките е и делът на канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – 38% (при 67% в страната).

Местни данъци ■■■■

Нивото на местните данъци в общините в област Кърджали остава сравнително ниско и през 2024 г., като особено голяма е разликата при размера на данъците върху търговията на дребно и върху недвижимите имоти на юридическите лица. Данъците върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства и леките автомобили са малко по-високи от средните за страната. В рамките на областта най-ниски като цяло са местните данъци в община Черноочене, а най-високи – в община Ардино.

Администрация ■■■■

Представянето на общините от област Кърджали в тази категория поставя областта на предпоследното място (само преди област Видин).

Самооценките на местната администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2024 г. остават изключително ниски. Ниска и е оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление – 67,8% (при 69,3% в страната).

Подобно на случващото се в останалите области делът на собствените от общите приходи в общините от областта през 2023 г. намалява и достига 18% (при 27% в страната), а покритието на общинските разходи с местни приходи се свива до 56% (при 74% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Естественят прираст остава по-благоприятен от средния, въпреки че и той е отрицателен с коефициент от $-6,5\%$ (при $-6,8\%$ в страната). Областта продължава да привлича голям брой хора и коефициентът на механичен прираст отново е най-високият в страната.

Делът на децата до 4-годишна възраст в област Кърджали е по-нисък от средния ($4,1\%$ при $4,5\%$ в страната), а на хората над 65 години – по-висок ($26,4\%$ при $23,8\%$ в страната).

Въпреки че малка част от населението живее в градовете, гъстотата му е сравнително висока – 1702 души на кв. км (при 1221 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Кърджали е сред трите области в дъното на класацията в тази категория заедно с Ловеч и Сливен.

Записването на населението в V–VII клас в областта бележи спад и е сред най-ниските в страната. Същевременно обаче делът на второгодниците остава сравнително малък. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката в областта е под средното за страната и през 2024 година.

Представянето на учениците от областта остава слабо и през 2024 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 36,8 т. (при 42,9 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 4,22 (при „Добър“ 4,30 в страната). Делът на слабите оценки пък е $14,7\%$ (при $8,7\%$ в страната). Висшето образование е слабо представено в областта с 3,6 студенти на хиляда души от населението (при 29,6 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Здравното осигуряване на практика покрива цялото население на област Кърджали и през 2023 година. Продължителността на живота е сред най-високите в страната (заедно с тази на жителите на столицата). Същевременно здравеопазването в областта страда от хроничен недостиг на лекари и на болнични легла. Кърджали е областта с най-малък брой и на общопрактикуващи лекари, и на специалисти спрямо населението. На един общопрактикуващ лекар се падат средно по 2950 души (при 1701 души на лекар в страната).

Броят на леглата в местните многопрофилни болници спрямо населението остава изключително нисък – 3,8 легла на хиляда души (при 6,1 на хиляда души в страната). Сравнително ограничен е и относителният брой на аптеките в областта.

Ред и сигурност ■■■■■

Представянето на Кърджали в тази категория поставя областта в челната тройка. През 2023 г. натовареността на съдиите в Окръжния съд е сред най-ниските в страната, но в Административния е сравнително висока. Правораздаването в областта е бързо. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 97% (при 91% в страната), на административните – 78% (при 72% в страната), а на гражданските – 85% (при 65% в страната).

През 2023 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Кърджали леко се повишава, но остава сред най-ниските в страната – 5,7 на хиляда души (при 11,3 на хиляда души в страната). Разкриваемостта им пък продължава да е изключително висока – 69% (при 53% в страната), въпреки че броят на полицаите спрямо населението е по-нисък от средния за страната.

Околна среда ■■■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта остава най-ниският в страната – 246 кг на човек (при 488 кг на човек в страната) през 2022 година. Същевременно обаче сравнително малка част от него се предава за третиране и рециклиране – 10% (при 76% в страната).

Кърджали е сред най-залесените области в страната. Делът на горската територия е 54% (при 33% в страната). Нарушената територия пък е сравнително ограничена – $0,1\%$ (при $0,4\%$ в страната) през 2023 година. Инсталираните ВЕИ мощности в областта спрямо населението са повече от средните за страната. Използваната питейна вода от домокинствата спрямо населението е сравнително малко.

Култура и туризъм ■■■■■

Културният живот в област Кърджали е сред най-слабо активните и през 2023 година (само преди този в област Монтана). Кърджали е областта с най-малко посещения на местните музеи (85 на хиляда души при 770 на хиляда души в страната). Посещенията на кината спрямо населението, въпреки че растат, са над пет пъти по-ниски от средните. Посещенията в местните театри и библиотеки също са относително малко на брой.

Туризмът е слабо оценен и през 2023 година. Броят на леглата в местата за настаняване се повишава, но остава нисък с 19 легла на хиляда души при 56 на хиляда души в страната. Реализираните нощувки също са относително малко – 855 на хиляда души при 4167 на хиляда души в страната. Нощувките през онлайн платформи на споделената икономика пък са над десет пъти по-малко от средните спрямо населението.

Ключови показатели за област Кърджали

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	11 760	15 411	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	14 508	15 693	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	25,5	25,9	27,3	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	59,6	57,0	56,8	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	72,8	74,1	70,6	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	8,2	9,5	10,2	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	26,6	21,7	20,0	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	24,2	23,5	22,4	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	65 054	69 814	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1449	1771	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2567	2952	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	42,7	43,5	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	40,9	40,0	34,5	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	71,5	57,2	56,0	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	66,0	66,0	67,8	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-9,4	-6,5	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	21,6	34,5	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,73	3,75	4,22	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	30,5	29,4	36,8	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	76,0	86,6	84,0	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	75,5	74,6	75,4	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	100,0	100,0	100,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	3097	2777	2950	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	4,7	5,1	5,7	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	86	93	97	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	74	79	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	239	246	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	12	10	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	27	40	128	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	837	869	855	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.